

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

"Затверджено"

на засіданні кафедри німецької філології
факультету іноземних мов
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 9 від 28 червня 2019 р.)

Завідувач кафедри

доцент Б. В. Максимчук

Силабус з навчальної дисципліни

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Освітньо-професійна програма

«Німецька та англійська мови і літератури»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно),

перша – німецька

Львів – 2019 рік

Силабус курсу «Основи наукових досліджень»

2019/2020 навчального року

Назва курсу	Основи наукових досліджень
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська, 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет іноземних мов, кафедра німецької філології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035.05Н Філологія 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові	Максимчук Богдан Васильович
Науковий ступінь	Кандидат філологічних наук
Вчене звання	Професор
Посада	Завідувач кафедри німецької філології Львівського національного університет імені І. Франка
Місце роботи	Львівський національний університет імені І. Франка, кафедра німецької філології
Електронна адреса	Bohdan.Maksymchuk@lnu.edu.ua
Сторінка викладача	http://lingua.lnu.edu.ua/employee/maksymchuk-bohdan-vasylovych

КОНСУЛЬТАЦІЙ

Час	Щовівторка, 15.00-17.00
Місце	Львівський національний університет імені І. Франка, кафедра німецької філології (м. Львів, вул. Університетська, 1, каб. 427)

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Сторінка курсу	http://lingua.lnu.edu.ua/course/vstup-do-spetsialnosti-2
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Основи наукових досліджень» є вступною нормативною дисципліною із спеціальності 035 Філологія для освітньої програми (ОС) «бакалавр», яка викладається у 2 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та завдання курсу	<p>Мета курсу полягає в ознайомленні студентів з методологією і методикою наукових досліджень, з основними прийомами і методами аналізу мовного матеріалу. Курс готує студентів до здійснення наукової діяльності до написання курсових і магістерських робіт, а також до участі у наукових дискусіях та до підготовки наукових рецензій, рефератів, відгуків, наукових статей тощо.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни полягає в ознайомленні студентів з такими розділами курсу:</p> <p>➤ Методика і методологія наукових досліджень;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Загальне наукове і спеціально-наукове визначення термінів; ➤ Вихідні прийоми наукового аналізу мовних явищ; ➤ Лінгвістичні методи дослідження мовних явищ; ➤ Практичне застосування методів лінгвістичного аналізу мовних явищ.
Літератур а для вивчення дисциплін и	<p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Білинський А. О. Основні методи наукових досліджень в сучасному мовознавстві. – Київ, 1988. 2. Кодухов В. И. Общее языкознание. – Москва, 2002. 3. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. – Київ, 2008. 4. Левицький В. В. Основи германістики. – Вінниця: Нова книга, 2006. 5. Методы социолингвистического анализа языков. – Москва, 1988. 6. Німецько-українські мовні паралелі – Київ, 1977. 7. Общие языкознание. Методы лингвистических исследований. – Москва, 1979. 8. Стернин И. А., Попова З. Д. Когнитивная лингвистика. – Москва, 2007. 9. Сухорольська С.М., Федorenko О. I. Методи лінгвістичних досліджень. – Львів, 2005. 10. Golowin B. N. Einführung in die Sprachwissenschaft. – Leipzig, 1976. 11. Linke A., Nussbaumer M., Portmann P. R. Studienbuch Linguistik – Tübingen, 1966. 12. Stepanowa M. D., Helbig D. Wortarten und das Problem der Valenz in der deutschen Gegenwartssprache. – Leipzig, 1981. <p style="text-align: center;">Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Каравашкин В. И. , Ефимов Р. В. Внутренняя валентность слова. Теория и практика. – Харьков, 1999. 2. Проблеми і методи структурної лінгвістики. – Київ, 1965. 3. Степанова М. Д. О внешней и внутренней валентности слова – «Иностранные языки в школе», 1967, №3. 4. Sommerfeldt K.-E., Schreiber H. Wörterbuch zur Valenz und Distribution deutscher Adjektive.- Leipzig, 1974. 5. Maxymtschuk B., Maxymtschuk I. Einführung in die Germanistik. – Lwiw, 2010. 6. Stepanowa M. D. Die „innere“ Valenz des Wortes und das Problem der linguistischen Wahrscheinlichkeit. – „Beiträge zur Linguistik“ Mouton the Hague-Parrs, 1971. 7. Sukhorolska S. M., Fedorenko O. I. Methods of linguistic analysis. – Lwiw, 2009. 8. Филиппс Л., Йоргенсен М. В. Дискурс-анализ (теория и метод). – Харьков, 2008.
Триваліст ь курсу	Один семестр (3)
Обсяг курсу	Загальна кількість годин – 90. 32 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять та 58 годин самостійної роботи.
Очікувані результат и навчання	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <p>Методологію та методику лінгвістичних досліджень, різноманітні прийоми, інструменти та методи досліджень лінгвістичних об'єктів, літературу пов'язану з цією проблематикою та практичне використання методології і методів у різного роду лінгвістичних досліджень, а також типову структуру наукового дослідження та техніку його виконання.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:</p> <p>Користуватися методами наукових досліджень в різних сферах лінгвістики (семантика, словотвір, взаємозв'язок семантики і синтаксису, концептуалізація та ментальна репрезентація картини світу, номінативний і комунікативний синтаксис тощо. З цією метою передбачені завдання як для практичних занять, так і для самостійної роботи.</p>
Ключові слова	Методологія і методика наукових досліджень, аналіз-синтез, індукція – дедукція, компонентний аналіз, дистрибуція, валентність, семантика слова, значення слова і поняття, концепти, прототип, фрейм, фон і фігура, дискурс-аналіз, варіант і інваріант, морфологічний і словотвірний аналіз, наукова гіпотеза, гіпонім і гіперонім, пропозиційний і семантичний синтаксис.

Формат курсу	Очний
Теми	<p>Змістовий модуль 1. Методика і методологія наукових досліджень (2 год.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Загальнонаукове, філософське та спеціальнонаукове значення термінів «метод» і «методологія». ✓ Прийоми наукового аналізу мовного матеріалу. ✓ Основні стратегії лінгвістичної категоризації мової картини світу (концепти, фрейми, прототипи, фігури і фони, концептуальні метафори). <p>Література: Тема 1. 3, 355-360, 146-158; 8, 23-41, 50-81; 2, 202-281</p> <p>Змістовий модуль 2. Порівняльно-історичний метод (2 год.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Відтворення моделі прамови, моделювання вихідних праформ (архетипів). ✓ Генеалогічна класифікація мов. ✓ Поняття фонетичного закону. ✓ Зовнішня і внутрішня реконструкція. ✓ Прийом відносної хронології. <p>Література: Тема 2 Основна: 4, 24-33, Додаткова: 5, 5-6</p> <p>Змістовий модуль 3. Описовий та зіставний методи (2 год.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Етапи описового методу. ✓ Прийоми зовнішньої і внутрішньої інтерпретації. ✓ Соціологічний прийом. ✓ Логічно-психологічний прийом. ✓ Артикуляційно-акустичний прийом. ✓ Прийом внутрішньої інтерпретації. ✓ Мова-еталон. ✓ Проблематика мовних типологій і універсалій. ✓ Структурна і функціональна типології. ✓ Типологія мовних рівнів Празької лінгвістичної школи. <p>Література: Тема 3 Основна 3, 360-365, 367-372; 6, 13-15, 134-149. Додаткова: 7, 90-106</p> <p>Змістовий модуль 4. Структурний метод (2 год.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Дистрибутивний аналіз та його етапи. ✓ Типи дистрибуції. ✓ Метод безпосередніх складників. ✓ Трансформаційний аналіз. <p>Література: Тема 4. Основна: 3, 373-385, Додаткова: 2, 10-45</p> <p>Змістовий модуль 5. Компонентний аналіз. Стереотипна і прототипна категоризація наївної картини світу. Соціолінгвістичні і психолінгвістичні методи (2 год.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Змістовий інтенсіонал і екстенсіонал слова. ✓ Організація сем у компонентній (семній) структурі значення слова. ✓ Види сем за їхніми функціями. ✓ Включене і невключене спостереження. ✓ Асоціативний експеримент, цілеспрямований експеримент, семантичний диференціал. ✓ Метод інтерв'ювання інформантів. <p>Література: Тема 5: Основна: 3, 385-394; 11, 145-183</p> <p>Змістовий модуль 6. Внутрішня валентність слова як теорія і метод. Методи словотвірного аналізу лексики (2 год.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Поняття внутрішньої валентності слова. ✓ Формальна і семантична валентності. ✓ Словотвірна модель, словотвірне гніздо. ✓ Словотвірне (дериваційне) значення. ✓ Синтаксичний (трансформаційний, породжувальний) напрям у дослідженні словотвору (Н. Хомський).

- ✓ Ономасіологічний напрям дослідження словотвору (М. Докуліл).
- ✓ Словотвірні блоки і ніші (Л. Вайсгербер).
- ✓ Функціонально-семантичний напрям дослідження словотвору.
- ✓ Морфологічний і словотвірний аналіз слова.

Література: Тема 6. Додаткова: 1, 5-102; 6, 133-141

Змістовий модуль 7. Зовнішня валентність слова як теорія і метод (2 год.)

- ✓ Поняття зовнішньої валентності слова.
- ✓ Облігаторна і факультативна валентність слова.
- ✓ Рівні валентності: логічна, семантична, синтаксична.
- ✓ Центрифугальна і центрипетальна валентність (Б. Абрамов).

Змістовий модуль 8. Зміст та структура наукової публікації (2 год.)

- ✓ Тема та проблема дослідження.
- ✓ Предмет та об'єкт наукового дослідження.
- ✓ Актуальність наукового дослідження.
- ✓ Методика та методологія наукового дослідження.
- ✓ Новизна наукового дослідження.
- ✓ Зміст наукового дослідження.:
 - a) Стан наукового дослідження даної проблеми.
 - b) Теоретичний аспект наукового дослідження.
 - c) Практичний аспект наукового дослідження.
 - d) Висновки наукового дослідження.
 - e) Бібліографія

Література: Додаткова: 5, 9-26. Конспекти лекцій

Всього 16 лекційних годин і годин для самостійної роботи – 58.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 3. Контрастивний аналіз морфології і синтаксису прикметників української та німецької мов. (Німецько-українські мовні паралелі, Київ, 1977, с134-148.)	4
2	Тема 5. Виготовлення матриць семантичної структури гіперонімів: Fahrzeug, Möbel, Bewegungsverben, Verwandschaftsbezeichnungen) Ідентифікація прототипів на основі різних понятійних сфер.(Pflanzen, Tiere usw.)	4
3	Тема 6. Аналіз внутрішньої валентності прикметників, що позначають наявність або відсутність ознак предмета(arm, los, voll, reich) Аналіз внутрішньої валентності відприкметникових дієслів з префіксами „er“ „ver““	4
4	Тема 7 Аналіз семантичної валентності прикметників, що позначають основні поняття розміру (groß, klein, lang, kurz)	2
5	Тема 8. Практичне заняття у науковій бібліотеці університету: науковий фонд літератури з германістики. Методи і способи пошуку інформації у фондах бібліотеки, презентація книжкового фонду подарованої проф. Херубімом (Німеччина) бібліотеки.	2
6	Усього годин	16

Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
Тема 2. Короткий огляд історії германістики, шкіл, теорій, розвитку мов, історично-порівняльний метод дослідження мовних явищ, методологічні принципи молодограматичної школи (B.Maxymtschyk Einführung in die Germanistik-Lwiw, 2011, S. 3-16)	10
Тема 3-4. Додатково: Методи лінгвістичних досліджень (B.N. Golowin	10

		Einführung in die Sprachwissenschaft Leipzig. 1976. S. 239-258)	
3	Тема 5. На основі опитування інформантів розробити шкалу інтенсивності демінутивів, експресивів тощо (письмова робота) Провести словотвірний і морфологічний аналіз слів(письмова робота) На основі певної групи звуконаслідувальних слів ідентифікувати певні типи фонестем (письмова робота)	10	
4	Тема 6. Провести структурний і семантичний аналіз функціонування похідних дієслів з прикметниковою основою, використовуючи статистичний метод	16	
6	Тема 7. Провести аналіз семантичної та синтаксичної валентності прикметників, що позначають основні поняття швидкості у сучасній німецькій мові(реферат)	12	
	Разом		58

Підсумковий контроль	Іспит
Пререквізити	Вступ до мовознавства, основи філології.
Форми організації навчання	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації, модульні роботи, реферати.
Методи навчання	Пояснюально-ілюстративний метод, метод проблемного викладення матеріалу, евристичний метод.
Необхідне обладнання	Проектор і ноутбук

ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти	Оцінювання знань та вмінь студентів відбувається за результатами двох змістових модулів, які включають завдання до лекційного курсу, практичних занять та самостійної роботи, та активності на практичних заняттях. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів (модуль 1 – 15 балів, модуль 2 – 15 балів, практичні заняття – 20 балів), на екзамені – 50 балів.
Критерії оцінювання	Оцінювання аудиторної роботи проводиться як в межах лекційного курсу (діалоги, відповіді на запитання, реферати), так і з врахуванням якості виконання 2 модульних робіт і виявлених знань і вмінь під час виконання практичних завдань.
Політика виставлення балів	Крім перерахованих вище видів навчальної діяльності при підсумковому оцінюванні враховується також присутність на заняттях, запізнення, активність студента під час практичного заняття. Недопустимим є користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням. Також неприйнятним є списування, plagiat, несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Шкала оцінювання: національна та ECTS	Кількість балів	Оцінка ECTS	Визначення	Залік	
	100 - 90	A	Відмінно	Зараховано	
	89 - 81	B	Дуже добре	Зараховано	
	80 - 71	C	Добре	Зараховано	
	70 - 61	D	Задовільно	Зараховано	
	60 - 51	E	Достатньо	Зараховано	
	21 - 50	FX	Недостатньо	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	
	0 - 20	F	Незадовільно	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	
Теми для підготовки до іспиту	<ol style="list-style-type: none"> Поняття про методи і методику наукових досліджень (науково-філологічні та спеціально-наукові методи). Вихідні проблеми аналізу мовного матеріалу. Описовий метод. Порівняльно-історичний метод. Зіставний метод. Структурний метод. Дистрибутивний метод. Метод безпосередніх складників. Трансформаційний метод. Компонентний аналіз. Соціолінгвістичні і психолінгвістичні методи. Статистичні методи дослідження мовного явища. Валентний аналіз. Словотвірний і морфологічний аналіз. Методологія і методика концептуального аналізу. Стратегія, тактика і техніка роботи над підготовкою наукової праці. 				

Студентам на замітку	<p>Академічна добросердість. Індивідуальні завдання студентів мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів є прикладом академічної недобросердісті. Виявлення її ознак в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів plagiatu чи обману.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Всі студенти повинні відвідувати усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Література, яка надається викладачем, використовується студентами виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Також вітається використання студентами іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Жодні форми порушення академічної добросердісті не толеруються.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОВТОРЕННЯ МАТЕРІАЛУ З КУРСУ «ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

1. Що таке метод, методика, методологія і прийоми мовознавчих досліджень?
2. Які вихідні прийоми застосовують у мовознавчих дослідженнях?
3. В чому полягає суть описового методу?
4. Які основні принципи історико-порівняльного методу. Наведіть приклади порівняльно-історичного методу.
5. Назвіть основні положення книги Г. Пауля «Принципи історії мови».
6. В чому полягає суть зіставного методу? Що таке мовна типологія і мовні універсалії?
7. Назвіть складові частини структурного методу дослідження мовних явищ.
8. Якими прийомами користується дослідник при аналізі соціолінгвістичних і психолінгвістичних явищ?
9. Що таке «валентність» зовнішня і внутрішня? Які рівні валентності Ви знаєте? Чим відрізняється валентність від дистрибуції і керування?
10. В чому полягає суть методу інваріантів у дослідженні семантики слова, запропонованого львівським вченим-германістом С. О. Гурським.
11. Що Ви знаєте про категоріальну картину світу та її відображення за допомогою прототипів, фреймів, концептів, концептуальних метафор?
12. Що Ви знаєте про семний аналіз семантичної структури слів і його роль при аналізі гіпонімів і гіперонімів ? Наведіть приклади.
13. Що Ви розумієте під терміном «концепт» і що Ви знаєте про його структуру і відмінності від значення слова?
14. Що Ви знаєте про застосування математичних методів у мовознавстві? З якою метою вони застосовуються?
15. Які напрями словотвірних досліджень Ви знаєте? В чому їхня суть?

16. Що Ви знаєте про структурно-семантичну організацію лексики (поля, блоки, інші і т. д.)?

ЗРАЗКИ МОДУЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Füllen Sie mit den Marker „+“, „-“, „0“ die Matrix in dem unter angeführten Schema (nach Bierwisch) der deutschen Verwandschaftsbeziehungen.

Schlüssel

2. Ordnen Sie die unterangeführten Benennungen den bestimmten Hyperonymen zu:

(Eiche) (Meise) (Jeep) (Steinpilz)

Baum, Vogel, Auto, Pilz, Banane, Revolver

Die erwartbaren Antworten:

Pflanzen	Tier	Fahrzeug	Pflanze	Waffe	Frucht
Blume	Vogel	Auto	Pilz	Revolver	
Eiche	Meise	Jeep	Steinpilz		Banane

3. Führen Sie die wortbildende und morphologische Analyse des syntaktischen Wortes durch:

Unfruchtbarkeitsgottheiten

